

Jókai Mór

Március tizenötödike

- 1867 -

„Ipsis Idibus Martii!*

Ugyanazon hang, ugyanazon fény, ugyanazon színek, amik tizenkilenc év előtt.

A hang egy üdvkiáltás: „éljen a haza, éljen a király, éljen a szabadelvű alkotmány” – a fény egy jobb jövő reményének sugára – a színek az ország színei – minden házon, minden zászlón, miként akkor.

A különbség csak az, hogy akkor ifjak voltunk, most pedig vének vagyunk. Nem csak mi, kiknek az akkori idők izgalma elrablá éjjeli álmainkat, hogy nappal kétszeresen visszaadja; de vénült velünk együtt az egész nemzet, s a földrész bajai meg vannak érve.

Akkor azt hittük, hogy már most meg van nyerve minden, s nekünk nem kell egyebet tennünk, mint örülnünk és ismét örülnünk, s közbe-közbe mindenkit keblünkre ölelnünk, mert hisz az egész világ jó barátunk.

Azóta megtanultuk, hogy az embernek van egy biztos jó barátja, kire mindig bizton számíthat – és az saját maga.

Azt is megtanultuk, hogy ennek a mi egyetlen jó barátunknak tehetsége is van annyi, amennyi éppen elég arra, hogy rajtunk segíthessen.

De minthogy ennek a mi jó barátunknak minden tehetségére szükségünk van, tehát arra kell ügyelnünk, hogy az tehetségeit se használatlanul ne hagyja, se gondtalanul el ne fecsérelje.

Nagy diadal, de még nagyobb feladat, ha egy nemzet saját magának visszaadatik.

---

* Éppen március idusán! (március 15-én)

Amik az 1848-ki március 15-e után történtek, azok feltárják előttünk a feladatot, mely az 1867-ik március 15-e után vár Magyarországra.

Akkor talán több erővel, most talán több bölcsességgel fogunk hozzá.

Magyarország világtörténelmi feladatának nehézségei azóta igen megnöttek, de helyzete kedvezőbb lett most azért, hogy jelenleg magának a trónnak, magának Ausztriának érdeke, egész művelt Európának kívánalma az, hogy Magyarország feladatát megoldhassa, s ha oly közel nem talál is minden eszközt, mint akkor, de az akadályoktól sem kell annyira félnie, s azt is tudja már, hogy önmagában mit bír?

Halványabb az öröm külfénye 1867-iki március 15-én, mint tizenkilenc év előtt volt; mert ez évben nem ajándékozhatott a nemzet a népnek, miként 1848. március 15-én oly sokat – mindent –, a szabadságot, a szabad földet, a jogegyenlőséget: szabadság, szabad föld, jogegyenlőség már ma megvan, csakhogy mind a három megterhelve közös kötelességekkel, nehéz tartozásokkal; ámde azon önbizalom, mely keblünkbe visszatér, nagyobb ma, mint volt akkor: mert az 1867-iki március 15-ke azt mondja nekünk: hogy a magas eszmék, amik 1848-ik március 15-én születtek, nem voltak halandó ábrándok; 19 nehéz év eltemetve tartá őket; és ők kitörtek sírjokból, s visszavívták magoknak az életet.

E halhatatlan eszmék összeköttetésben állnak hazánk örök életével, ezek biztosítják európai lételét; ezek tették dicsőségessé múltját, megtörhetetlenné néma akarátát, ezek vezérlendik diadalra munkás törekvését.

Ami nekünk 1867-ik év március 15-én lelket ad, ez éppen az a gondolat, hogy annak már tizenkilenc éve, midőn dicső jelszavainkat zászlóinkra kitűztük, és azok ily hosszú idő alatt sem múltak el, még most is élnek, és élni fognak.

Midőn elbuktunk is, azt mondánk, nincs veszve minden, az eszmék halhatatlanok; a korszellem nem számít emberekkel és évekkkel,

hanem nemzetekkel és századokkal. És, íme, még megadatott ér-
nünk, hogy a korszellem két évtized múlva föltámadásunkra adott
jelt, mert az eszmék, amikért elbuktunk, szentek voltak, és igazak.

Ne feledjük el, hogy ez eszmék, mik Magyarország alkotmányát
újra feltámaszták, miket 1848-ki március 15-én zászlóink hirdettek,
ezek voltak: „Szabadság – egyenlőség – testvériség”.

E három szóban most is benne van Magyarország minden fel-
adata.

Azért 1867-diki március 15-én méltán emelhetjük áhítattal arcain-
kat a kopott zászló rongyaihoz, önbizalommal rebegeve: „in hoc signo
vinces”^{*}.

---

^{*} e jelben győzni fogsz